

**ETELÄ-KARJALAN
MAAKUNTAKAAVA
2040**

Tavoiteraportti

Sisältö

<i>Johdanto</i>	3
<i>1. Tavoitteiden taustat</i>	4
<i>1.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet</i>	4
<i>1.3 Etelä-Karjalan maakuntaohjelman visio 2040</i>	4
<i>1.2 Maankäyttö- ja rakennuslaki</i>	4
<i>1.4 Etelä-Karjalan maakuntaohjelman kehittämistavoitteet</i>	5
<i>1.5 Maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen luonnoksesta saatu palaute liittyen aluesuunnittelukysymyksiin</i>	6
<i>1.6 Etelä-Karjalan liikennestrategia</i>	7
<i>1.7 Maakuntakaava 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute liittyen suunnittelukysymyksiin</i>	7
<i>1.8 Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n lähtökohdat</i>	8
<i>1.9 Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n teemat</i>	8
<i>2. Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040 tavoitteet</i>	9
<i>3. Esimerkkejä suunnittelukysymyksistä, kuinka tavoitteita voidaan ottaa huomioon maakuntakaavassa</i>	10

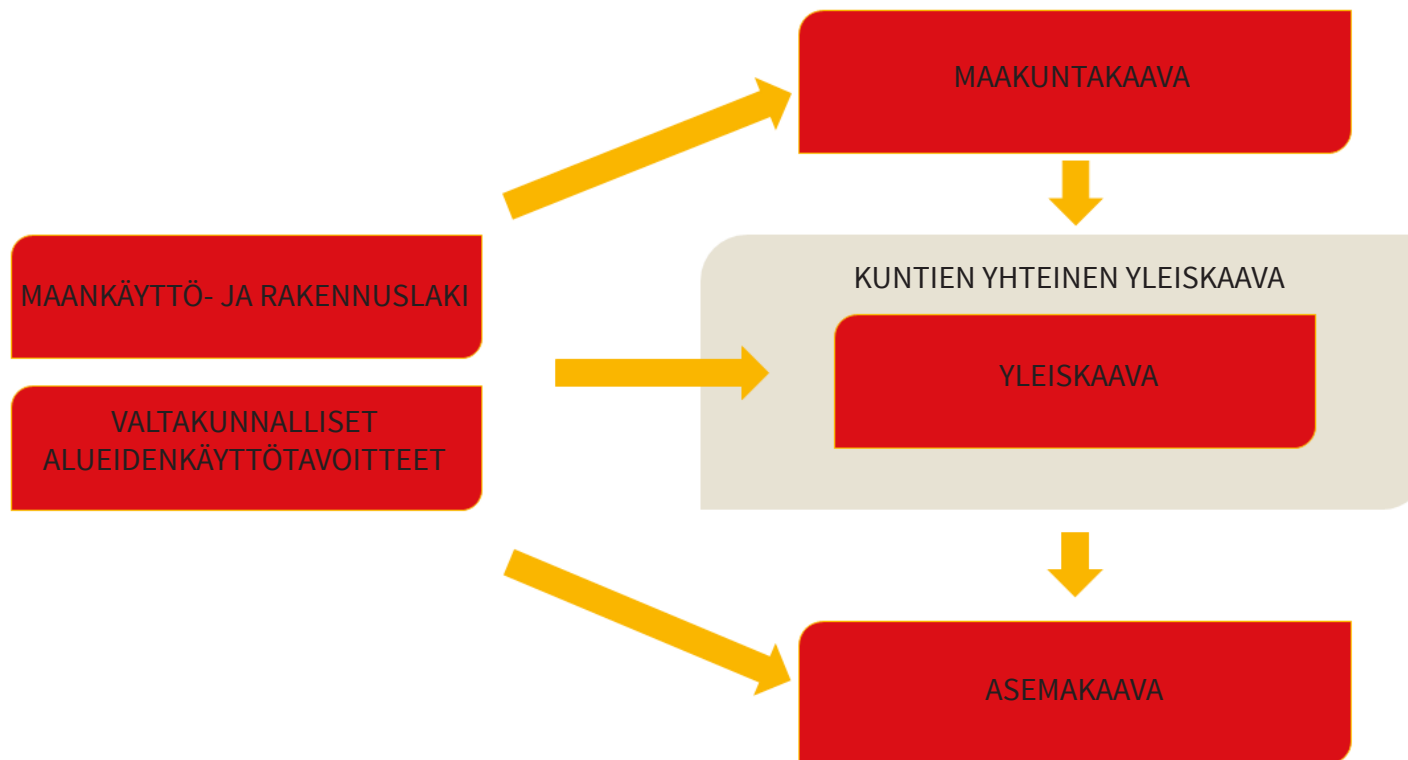
Maakuntakaavan tavoiteraportti Etelä-Karjalan maakuntahallituksen käsiteltävänä 29.8.2022

Johdanto

Tähän raporttiin on koottu Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n tavoitteet, tavoitteiden taustat ja esimerkkejä suunnittelukysymyksistä.

Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n tehtävänä on päivittää Etelä-Karjalan voimassa olevat maakuntakaavat. Etelä-Karjalan maakuntaohjelma ja maakunnallinen liikennestrategia huomioidaan maakuntakaavan tavoitteiden määrittelyssä sekä lisäksi erilaiset selvitykset tuottavat tietoa maakuntakaavan suunnittelua varten. Ilmastonmuutos ja luontokato ovat globaaleja kriisejä, jotka osaltaan ohjaavat maakuntakaavoitusta. Uusi geopoliittinen tilanne tuo uudenlaisia suunnittelukysymyksiä myös maakuntakaavatyössä pohdittavaksi, sillä muun muassa Venäjään kohdistuvien pakotteiden ja vastapakotteiden takia liikennevirtojen suunnat ovat muuttuneet. Ja tästä johtuen esimerkiksi huoltovarmuus ja energiaomavaraisuus korostuvat.

Maakuntakaavoitusta ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maankäyttö- ja rakennuslaki. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kuntien yleiskaavoja. Yleiskaavat puolestaan ovat ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavoja. Maakuntakaavan suunnittelun lähtökohtia tullaan kuvaamaan tarkemmin kaavaselistuksessa ja kaavaan liittyvissä selvityksissä.

1. Tavoitteiden taustat

1.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Voimassa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) tulivat voimaan 14.12.2017. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto.

1.3 Etelä-Karjalan maakuntaohjelman visio 2040

Etelä-Karjalan maakuntaohjelman 2022-2025 vuoteen 2040 ulottuva visio on:
Uusinajattelijoiden kestävä kotisatama.

”Kotisatamaan on turvallista palata ja siellä voi palautua. Satama kytkeytyy Saimaan, Vuoksen ja muiden järvien ja jokien rannalla sijaitsevaan Etelä-Karjalaan, ja koti tuo siihen vahvan tunnun kotoisuudesta ja tärkeydestä. Kaikki maailman meret satamineen ovat Saimaan kanavan kautta tavoitettavissamme.”

1.2 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) ohjaa maakuntakaavan laatimista. MRL 28 §:ssä on kuvattu maakuntakaavan sisältövaatimukset. MRL:n mukaisesti maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyteen;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Kuva Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

1.4 Etelä-Karjalan maakuntaohjelman kehittämistavoitteet

Maakuntavaltuusto on kokouksessaan 13.12.2021 (§ 38) hyväksynyt Etelä-Karjalan maakuntaohjelman 2022-2025, joka on osaltaan ohjeena maakuntakaavan tavoitteiden määrittelyssä. Maakuntasuunnitelma on sisällytetty maakuntaohjelmaan Etelä-Karjalan tulevaisuusskenaarioiden ja vision muodossa. Maakuntaohjelman laatimisen jälkeen toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset huomioidaan osana maakuntakaava 2040:n tavoitteiden määrittelyä.

Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2022-2025 on maakunnan lähivuosien tiekartta. Maakuntaohjelman kehittämistavoitteista saadaan ideoita ja syötteitä maakuntakaavan suunnittelutyöhön. Maakuntaohjelman kehittämistavoitteissa on maankäyttöön liittyen seuraavia suunnittelukysymyksiä:

Välittävä eKarjala:

Mahdollistetaan kansalaisille luontokontaktien lisääminen ja vahvistaminen, tunnistetaan lähiluonnon/viheralueiden saavutettavuus.

Yritteliäs eKarjala:

Edistetään maakunnan liikenteellistä saavutettavuutta, edistetään investointien saamista Etelä-Karjalaan, tuetaan maaseutualueiden yritystoiminnan monipuolistamista, panostetaan alueelliset erityispiirteet huomioivaan älykkääseen, kestävään ja resurssiviisaaseen teolliseen toimintaan.

Ympäristövastuullinen eKarjala:

Edistetään uusiutuvan energian tuotantoa. Edistetään arjen matkaketjujen vähähiilisyttä ja lähiliikuntaa tukevia kattavia kevyen liikenteen reitistöjä. Edistetään hiilinielujen toteutumista. Etsitään uusia liiketoimintamahdollisuuksia metsien virkistyskäytöstä ja aineettomista palveluista. Edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä. Hyödynnetään Saimaata ja maakunnan muuta järvi- ja jokiluontoa kestävästi palvelujen tuottamisessa. Panostetaan turvetuotannosta poistuvien suoalueiden kestävään käyttötarkoituksen muutokseen, vesistöjen ja pohjavesien tilaa ylläpidetään ja parannetaan. Pidetään huoli norppakannan hyvinvoinnista ja kasvusta. Edistetään ylimaakunnallisen kansallispuiston perustamista Haarikko-Saarijärvi-alueelle. Huolehditaan monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen ja ekologisten yhteyksien säilymisestä sekä kulttuuriympäristöjen arvoista ja kestävydestä.

Vilkasliikkeinen eKarjala:

Panostetaan laadukkaaseen luontoretkeilyreitistöön ja edistetään Kutilan kanavan toteuttamista.

Kuva Etelä-Karjalan liitto, MP

1.5 Maakuntaohjelman ja sen ympäristöselostuksen luonnoksesta saatu palaute liittyen aluesuunnittelukysymyksiin

Tähän osioon on koottu maakuntaohjelmasta saaduista lausunnoista ne palautteet, jotka koskevat maankäytöllisiä kysymyksiä ja siten palaute huomioidaan maakuntakaava 2040:n tavoiteasetannassa.

Maakuntaohjelmasta saaduissa lausunnoissa on tuotu esiin, että suunnittelussa on huomioitava ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Lisäksi tulee huomioida erikokoisten vesistöjen ja pohjaveden tilan säilyminen sekä Kaakkois-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelman 2022 – 2027 kirjaukset.

Luonnon monimuotoisuuden lisääminen esimerkiksi taajamissa ja metsissä sekä yhteinäisten luontoalueiden pirstoutumisen ehkäiseminen ovat maakuntakaavan tärkeitä suunnittelukysymyksiä. Maakuntakaavan tulisi ohjata kuntia luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi, huomioida ja edistää erilaisten luontotyypin säilymistä ja edistää luonnonvarojen (esim. metsät, kaivannaiset) käytön yhteensovittamista ilmasto- ja monimuotoisuusnäkökulmat huomioiden.

Huolehditaan lähimetsien, retkeilyreittien ja virkistysalueiden säilymisestä.

Edistetään uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia huomioiden esimerkiksi maakunnan kallioperään liittyvä korkea energiapotentiaali. Lisätään/vahvistetaan maakunnan hiilinieluja ja säilytetään hiilivarastoja. Huomioidaan turvetuotantoalueiden ekologiset jälkikäyttömahdollisuudet.

Liikenteen siirtämistä maanteiltä rautateille pidetään tehokkaana toimenpiteenä Hinku-maakunnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Liikenteellisen saavutettavuuden tärkeänä edellytyksenä pidetään ulkoisen saavutettavuuden lisäksi sisäistä saavutettavuutta, jota voidaan edistää kehittämällä maakunnallista lähijunaliikennettä, siihen liittyvää syöttöliikennettä ja liityntäpysäköintiä. Liikenneverkkojen kehittämisessä on turvattava teollisuuden logistiikkaketjujen maakuntarajat ylittävä toimivuus.

Rakentamista tulee ohjata ensisijaisesti olemassa olevan liikenne- ja infraverkon varaan. Maankäytön tehostamisella vähennetään liikennetarvetta, mahdollistetaan asukkaiden toimiva arki ja tuetaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä sekä luodaan yleisemminkin edellytyksiä kestäväälle kehitykselle. Liikenteen osalta tulisi kannustaa erityisesti kaupunki- ja taajama-alueilla asuvia siirtymään julkiseen liikenteeseen tai esim. pyöräilyyn. Kaupunki- ja taajama-alueilla julkinen liikenne toimii hyvin ja usein matkat on mahdollista toteuttaa myös kevyttä liikennettä hyödyntäen.

Saimaan matkailun näkökulmasta polkupyöräily on huomioitu hyvin, mutta arjen liikkumisessa kävelyn ja pyöräilyn roolia olisi hyvä korostaa Etelä-Karjalan liikennestrategian mukaisesti.

Kuva Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

Kuva Etelä-Karjalan liitto, Sonja Tynkkyinen

1.6 Etelä-Karjalan liikennestrategia

Etelä-Karjalan liikennestrategiassa (2020) on määritetty liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteet. Liikennestrategiassa on tuotu esiin, että yhteiskunnan tavoitteiden edistämisen osalta tuetaan erityisesti kaupunkikeskustojen uudistamista ja joukkoliikenteeseen sekä kävelyyn ja pyöräilyyn tukeutuvien taajamien kehittymistä. Aluekehityksen vahvistamisen osalta on liikennestrategiassa tuotu esiin liikenteen reittien ja rajatoimintojen sujuvuus. Etelä-Karjalan liikennestrategia on tarkoitus päivittää.

1.7 Maakuntakaava 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute liittyen suunnittelukysymyksiin

Lausunnoissa tuotiin esiin liikenteeseen liittyen esimerkiksi julkisen liikenteen toimivuus ja Itärata. Lausunnoissa tuotiin esiin myös luontoon ja luontoalueisiin liittyen muun muassa sini- ja viherverkon tavoitetilan määrittäminen ja hiljaiset alueet, maa- ja metsätalouden turvaaminen sekä maakuntakaavaratkaisun vaikutukset metsätalouteen.

Kulttuurihistoriaan liittyen lausunnoissa tuotiin esiin kulttuuriympäristön arvojen tunnistaminen ja sotahistoriallisten kohteiden arvotus. Maankäytön suunnittelussa huomioitavia muita näkökantoja olivat lausunnoissa mm. ikääntyvien asuminen, ilmastomuutoksen hillitseminen, kuntakeskusten kehittäminen, uusiutuvat energiamuodot, vesihuolto, vähähiilinen ja resurssitehokas maankäyttö.

Lausuntojen mukaan maakuntakaavan tavoitteeksi tulisi asettaa strategisuus, yleispiirteisyys ja joustavuus, elinkeinojen tukeminen ja maanpuolustuksen sekä rajavalvonnan aluetarpeiden huomiointi.

Kuva Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

1.8 Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n lähtökohdat

Maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) pohjalta:

- Päivitetään Etelä-Karjalan voimassa olevat maakuntakaavat (2011, 2015) vastaamaan nykypäivän tilannetta ja tulevaisuuden tarpeita, lopputuloksena yksi kokonaismaakuntakaava.
- Huomioidaan toimintaympäristössä ja maakunnan kehittämisessä tapahtuneet muutokset.
- Yhteensovitetaan maakunnan kehittämisen ja suunnittelun painopisteet.
- Huomioidaan meneillään olevat alueidenkäyttöä ohjaavat lakimuutokset.
- OAS:ssa on myös tuotu esiin maakuntakaava 2040:n strategisina tavoitteina monimuotoinen ja resurssiviisas maakunta, vetovoimainen ja kilpailukykyinen maakunta, sekä aluekehitykseltään tasapainoinen ja kansainvälinen maakunta.

Lisäksi maakuntakaavan suunnittelussa huomioidaan valtakunnan tason tavoitteet, jotka liittyvät muun muassa energiaan, ilmastoon ja liikenteeseen.

1.9 Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040:n teemat

- Asuminen, aluerakenne ja keskusverkko
- Liikenne ja logistiikka
- Elinkeinot, kauppa ja palvelut
- Matkailu ja virkistys
- Kulttuuriympäristö ja -maisema
- Luonnonympäristö ja luonnonvarat
- Tekninen huolto ja energia
- Erityisalueet

2. Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040 tavoitteet

- ❖ Tuetaan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyödyntämistä, huomioiden saavutettavuus, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja maakunnan väestömäärä sekä väestön ikärakenne.
- ❖ Luodaan edellytyksiä kestäväälle liikkumiselle ja logistiikalle. Turvataan vesiväylien, satamien, rajaliikenteen ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet tulevaisuuden tarpeita varten.
- ❖ Luodaan elinkeinoelämälle kasvun edellytyksiä nykyiselle ja uudelle yritystoiminnalle.
- ❖ Varmistetaan vastuullisen matkailun toimintaedellytykset.
- ❖ Tunnistetaan ja turvataan arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet.
- ❖ Tunnistetaan ja turvataan arvokkaat luontoalueet ja viheryhteydet.
- ❖ Mahdollistetaan terveellinen ja turvallinen elinympäristö sekä huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä.
- ❖ Edistetään uusiutuvia energiaratkaisuja (vetytalous, bioenergia, aurinko- ja tuulivoima).
- ❖ Turvataan maanpuolustuksen ja rajavalvonnan aluetarpeet.
- ❖ Vaikutetaan ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen.

3. Esimerkkejä suunnittelukysymyksistä, kuinka tavoitteita voidaan ottaa huomioon maakuntakaavassa

Olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta tulee hyödyntää uusien toimintojen sijoittelun suunnittelussa. Aluerakenteessa tulee huomioida saavutettavuus joukkoliikenteellä ja pitemmällä matkoilla erityisesti raideliikenteellä. Kevyen liikenteen edellytyksiä edistetään. Yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen tulee kiinnittää huomiota muun muassa asemaseutujen kehittämisessä, jotta rakenne palvelee tulevaisuuden mahdollista lähijunaliikennettä. Tiivistämistavoite liittyy myös alueen väestön ikääntymiseen, jolloin halutaan asumaan lähelle palveluita. Elinkeinoelämän kehittämismahdollisuudet ja uusien työpaikkojen synty ovat edellytyksiä väestökehityksen kasvulle. Elinkeinoelämän tarpeet huomioidaan maakuntakaavassa esimerkiksi kaupan, matkailun ja teollisuuden aluevarauksin, joilla tuetaan alueen elinvoimaa ja mahdollistetaan uusien työpaikkojen syntyminen.

Toimiva joukkoliikenne korostuu tulevaisuudessa yksityisautoilun kallistumisen myötä. Raideliikenteessä kehitetään Karjalan rataa, huomioiden lähijunaliikenne, tavaraliikenteen tarpeet ja nopea Itärata. Rajaliikenteen toimivuus ja kehittämis-edellytykset tulee turvata toimivilla liikenneyhteyksillä ja rajanylityspaikkojen riittäväillä aluevarauksilla. Vesiväylien asema ja satamien kehitysmahdollisuudet tulee turvata kaavamerkinnoin.

Kulttuuriympäristöjen osalta tunnistetaan ja turvataan valtakunnalliset ja maakunnalliset arvot. Arvokkaiden maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen asema huomioidaan osana näiden alueiden suunnittelua sekä niitä ympäröivän maankäytön suunnittelussa.

Pyritään eheään viheralueiden kokonaisuuteen turvaamalla arvokkaiden luonto-alueiden ja sini- ja viheryhteyksien olemassaolo.

Toimintojen suunnittelussa terveellinen ja turvallinen elinympäristö liittyy suunnittelukysymyksenä mm. sään ääri-ilmiöihin, meluun, ilman laatuun ja tärinään. Maakunnallisesti merkittävät virkistysalueet tulee tunnistaa. Virkistysalueiden riittävyys ja jatkuvuus huomioidaan osana viihtyisää ja vetovoimaista elinympäristöä.

Uusiutuvien energialähteiden osalta selvitetään niiden toteuttamismahdollisuuksia ja maankäytöllisiä tarpeita. Varmistetaan energia- ja yhdyskuntateknisen huollon toimintaedellytykset.

Arvioidaan minne luontomatkailua voidaan ja halutaan keskittää vastuullisesti ja kestävästi. Turvataan myös kaupunkimatkailun edellytykset.

Maanpuolustukselliset näkökohdat, maanpuolustuksen koulutukselliset alue-tarpeet ja rajavalvonnan erityiskysymykset huomioidaan suunnittelussa, muun muassa aluevarauksina ja suojavyöhykkeinä muuhun maankäyttöön.

Ilmastomuutoksen hillintätavoitteisiin liittyvät muun muassa uusiutuvat energialähteet, hiilinielut ja -varastot, houkutteleva joukkoliikenne sekä kävelyä ja pyöräilyä edistävä yhdyskuntarakenne ja toimintojen sijoittelu. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen edistää ilmastomuutokseen sopeutumisen lisäksi terveellisen ja turvallisen elinympäristön toteutumista.

MAAKUNTAKAAVA
2040

Lopuksi

Maakuntakaavalla luodaan edellytyksiä Etelä-Karjalan kehittämiseksi pitkällä aikajänteellä. Maailma muuttuu yhä nopeammin ja maakunnan suunnittelussa tulee huomioida valtakunnalliset, maakunnalliset ja seudulliset tavoitteet. Skenaarioilla, rakennemalleilla ja eri vaihtoehdoilla pyritään ennakoimaan erilaisia tulevaisuuspolkuja. Kaavan valmistelutyö kestää useamman vuoden ja suunnittelun edetessä voi tulla eteen uusia, vielä tunnistamattomia haasteita ja tavoitteita. Kaavoitus-työ on yhteensovittamista sekä erilaisten näkökulmien huomioimista, ja tähän haasteeseen pyritään vastaamaan osallistavalla suunnittelulla.

Lisätietoja

Etelä-Karjalan liitto
Topi Suomalainen
aluesuunnittelupäällikkö
puh. +358 40 358 0975
topi.suomalainen@ekarjala.fi

[Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040 -sivusto](#)

Linkit viitattuihin asiakirjoihin:

[Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet](#)

[Maankäyttö- ja rakennuslaki](#)

[Etelä-Karjalan maakuntaohjelma](#)

[Etelä-Karjalan liikennestrategia](#)

[Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040, OAS \(MH 25.4.2021\)](#)

Kuva Etelä-Karjalan liitto Topi Suomalainen